

Ana Paić Karega i Lidija Krznar

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

ORCID: 0000-0001-7129-485X
0000-0001-5558-104X

OSVRT: „IS BEAUTY IN THE EYE OF THE BEHOLDER BUT UGLINESS CULTURALLY UNIVERSAL? FACIAL PREFERENCES OF POLISH AND YALI (PAPUA) PEOPLE“

Jedna od evolucijskih prilagodbi za poboljšanje vlastitog reproduktivnog uspjeha je i percepcija fizičke privlačnosti. Najvažnija sastavnica za procjenu fizičkog izgleda kod ljudi je izgled lica. Istraživanja pokazuju da karakteristike lica kao što su proporcije, stanje kože i količina masti utječu na njegovu atraktivnost te sugeriraju da bi ona mogla biti kulturalno univerzalna. Ipak, neka istraživanja, kao što je istraživanje koje govori da su procjene privlačnosti Paragvajaca i Venezuelaca slabo povezane s procjenama Amerikanaca, Rusa i Brazilaca, nisu potvrdila tu hipotezu.

Budući da su prijašnja istraživanja većinom provedena u zapadnjačkim kulturama ili u kulturama koje su pod njihovim snažnim utjecajem, važno je utvrditi postoji li univerzalnost u privlačnosti lica i kod populacija izoliranih od takvih kultura. Međutim, važno je naglasiti da slaganje oko privlačnosti lica između različitih kultura nije isto što i slaganje oko neprivlačnosti. Tema neprivlačnosti je do sada bila potisnuta iako postoji nekoliko mehanizama koji objašnjavaju zašto bi slaganje oko neprivlačnosti bilo veće od slaganja oko privlačnosti. Prema prvom mehanizmu, ako se dvije grupe ljudi razlikuju u facijalnim proporcijama, to će dovesti do različitih percepcija tipičnog lica koje će potom utjecati na njihovu procjenu atraktivnosti, s obzirom da će ono lice čija se privlačnost procjenjuje biti percipirano privlačnijim što više sliči onom tipičnom za neku populaciju. Iz toga slijedi da će se dvije populacije više slagati oko neprivlačnosti lica, nego oko privlačnosti. Drugi mehanizam upućuje na to da sklonost nekim karakteristikama lica može biti povezana s ekološkim uvjetima. Primjerice, žene u populacijama koje su izložnije patogenima i u kojima je niska opća razina zdravlja češće biraju partnere muževnijeg izgleda lica. Treći, pak, mehanizam navodi da se preferencije mogu naučiti kroz socijalizaciju. Smatra se da ljudi pridaju veću važnost niskoj razini atraktivnosti, odnosno da je bolja reproduktivna strategija izbjegavati manje privlačne ljude, nego prihvaćati

samo one privlačnije jer negativni podražaji, općenito, više i jače utječu na ljude nego što to čine pozitivni.

Kako bi ispitali spomenute pretpostavke, Sorokowski, Kościński i Sorokowska (2013) provode istraživanje u kojem su pripadnicima plemena Yali iz Papue i Poljacima prikazivali slike lica muških i ženskih poljskih studenata. Prije samog istraživanja provedeno je predistraživanje u kojem je utvrđena atraktivnost lica s fotografija, a zadatak sudionika istraživanja bio je odrediti koja osoba s fotografije im je najviše atraktivna i najmanje atraktivna.

U ovom istraživanju ustanovljeno je da pripadnici izoliranog plemena Yali iz Papue percipiraju facijalnu privlačnost na sličan način kao i Poljaci te da je ta sličnost veća u odabiru najneatraktivnijeg lica. Sudionici iz Poljske dosljedniji su pri odabiru najatraktivnijeg i najneatraktivnijeg lica od Papuanaca, što bi se moglo pripisati činjenici da su korištena samo lica Europljana koja su zasigurno poznatija i sličnija ispitanicima iz Poljske nego onima iz Papue. Nepoznavanje standarda ljepote kao i rijetka iskustva pripadnika Yali plemena s bjelačkim licima mogu objasniti njihovu sniženu dosljednost u ovom istraživanju. Razina podudarnosti unutar određene grupe u izboru najatraktivnijeg lica nije se značajno razlikovala od razine slaganja za najneatraktivnije lice bez obzira na spol, stoga teza da su ljudi dosljedniji u percepciji niske privlačnosti – nije potvrđena. To bi se dijelom moglo pripisati činjenici da se najmanje privlačno lice nije brojčano značajno razlikovalo u procijenjenoj neatraktivnosti od umjereno privlačna lica, dok je najprivlačnije lice imalo numerički iznimno visoke rezultate. Međugrupne su sličnosti veće prilikom odabira najneatraktivnijeg lica, no na temelju rezultata ovog istraživanja nije precizno određeno odnosi li se to na lica oba spola ili samo na ženska lica. S obzirom da unutargrupna podudarnost u izboru neprivlačnog lica nije bila veća od one za najprivlačnije lice, razlog većeg međugrupnog slaganja u izboru najneatraktivnijeg lica naspram onog najatraktivnijeg ne može biti određena jednostavnost u odabiru lica najneprivlačnijeg izgleda. Kako bi se ispitali razlozi te opažene pojave, četiri su osobe, uključujući i autore, pregledale lica uključena u istraživanje kako bi ispitali njihovu geometrijsku prosječnost, prisutnost izražene muževnosti/ženstvenosti, simetrije, u kakvom su im stanju ten i koža lica, kakav je točno izraz lica koji ima osoba te šminka koju nose. Pomoću te analize htjeli su identificirati specifična obilježja koja su potencijalno utjecala na odluke ispitanika te se pokazalo da su lica koja su procijenjena kao najmanje privlačna u oba spola imala i kožu i ten u najlošijem stanju, primjerice – natečeno lice, crvenilo, akne ili mrlje. To pokazuje da neke naše procjene o zdravlju pojedinca na temelju lošijeg stanja njegova tena ili kože lica imaju jednu od ključnih uloga u percipiranju neprivlačnosti. Suprotno hipotezi, s

većom udaljenošću crta lica od standardnog lica Poljaka i Papuanaca povećava se učestalost odabira kao najatraktivnijeg, a što je lice sličnije standardu to se učestalije odabiralo kao najneatraktivnije.

Ovo istraživanje imalo je određenih nedostataka, primjerice– korištenje lica isključivo poljskih ispitanika jer je nedovoljan broj Papuanaca pristao na slikanje pa se istraživanje nije moglo replicirati u Europi. Također, zbog nepoznavanja pisma, sudionici Yali plemena nisu mogli dati procjene na numeričkoj skali. Mali broj fotografija olakšao je zadatak ispitanicima Yali plemena, ali je otežao procjenu utjecaja nekih specifičnih facijalnih karakteristika na procjenu privlačnosti.

Unutargrupno slaganje u odabiru najatraktivnijeg i najneatraktivnijeg lica bilo je veće za Poljake nego za Papuance. Obje grupe sudionika na sličan su način percipirale atraktivnost te je sličnost između grupa bila veća pri odabiru najneatraktivnijeg lica nego pri odabiru najatraktivnijeg; Papuanci i Poljaci više se slažu po pitanju najneatraktivnijeg lica nego po pitanju najatraktivnijeg lica. Međutim, takva se razlika ne nalazi kada se gledaju razlike unutar grupe –Poljaci će se međusobno približno jednako slagati i kada se radi o najprivlačnijem licu i kada se radi o najneprivlačnijem licu, a to isto vrijedi i za Papuance. Ten i koža lica koji ukazuju na lošije zdravstveno stanje kulturalno su univerzalni kriteriji za slabu, nisku privlačnost. Potrebna su daljnja istraživanja na temu facijalne percepcije u društvima koja su izolirana od zapadnjačke kulture, kao i istraživanja vezana za percepciju neprivlačnosti.

Literatura

Sorokowski, P., Kościński, K. i Sorokowska, A. (2013). Is Beauty in the Eye of the Beholder but Ugliness Culturally Universal? Facial Preferences of Polish and Yali (Papua) People. *Evolutionary Psychology*, 11(4): 907-925.